

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ,
СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ І МИСТЕЦТВА
КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО ТА
ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА

Традиції та новітні технології у розвитку сучасного мистецтва

Збірник матеріалів
IV Всеукраїнської науково-практичної конференції

23 листопада 2017 року

Черкаси – 2017

2. Масол Л. Методика навчання мистецтва у початковій школі : Посібник для вчителів [Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Е. В. Белкіна, О. В. Калініченко, І.В. Руденко] – Х.: Весна, 2006. – 256с.

3. Савченко О.Я. Навчання і виховання учнів 4 класу : методичний посібник для вчителів / [упор О.Я. Савченко]. – К. : Видавництво "Початкова школа", 2005. – 640 с.

Елена Белгородская

кандидат педагогических наук,
доцент кафедры рисунка, живописи и архитектурной графики

Анастасия Коздобина

студентка 3-го курса Архитектурно-художественного института
Одесская государственная академия строительства и архитектуры,
г. Одесса

ОСОБЕННОСТИ ПРОИЗВЕДЕНИЙ МОНУМЕНТАЛЬНО-ДЕКОРАТИВНОГО ИСКУССТВА В АРХИТЕКТУРНОЙ СРЕДЕ ОДЕССЫ НА ПРИМЕРЕ УЛИЦЫ НОВОСЕЛЬСКОГО

Предметно-пространственная среда представляет собой важную для человека ежедневно контактирующую с ним структуру. Эстетическая и функциональная организация открытых пространств для жизни и деятельности людей была и остается одной из главных задач монументально-декоративного искусства. Художественное проектирование среды зависит от множества факторов и должно соответствовать комплексу современных утилитарных и эмоционально-эстетических потребностей человека, удовлетворяемых через соответствующие художественные решения. В истории искусства XX века монументальная живопись всегда занимала особое положение, так как выполняла значительную идеологическую функцию, участвовала в формировании стилевых процессов архитектуры, пространственных концепций интерьеров и художественного языка изобразительного искусства [1].

Проблемами изучения и анализа монументальной живописи занимались: В.П. Толстой, С.Б. Базазьянц, О.П. Воронова, О.В. Костина, В.Л. Глазычев, И.А.

Цель – рассмотреть и проанализировать объект монументально-декоративного искусства архитектурной среды города Одессы на примере улицы Новосельского.

Термины «монумент», «монументальность» происходят от латинского *monumentum* – «воспоминание, память, напоминать, наставлять». Как известно, монументально-декоративная живопись – разновидность монументального искусства, которая выполняется на архитектурных сооружениях и других стационарных основаниях. Это род изобразительного искусства, неразрывно

связанный с архитектурой как конструктивно, так и образно. Произведения монументально-декоративной живописи традиционно выполняются в таких художественных техниках, как роспись (фреска), сграффито, мозаика, витраж и др. Они проектируются специально для конкретной архитектурной среды, учитывают ее особенности, назначение, пластику. Монументально-декоративное искусство включает в себя произведения, выполненные не только на плоскости стены, но и на основе или с использованием различных вариантов декоративного рельефа, а также в виде объемно-пространственных композиций. Монументально-декоративное искусство всегда имеет прямое отношение к определенному архитектурному сооружению и рассматривается как явление ансамбля, как нерасторжимое органичное единство архитектуры и живописи. Это единство выражено в композиционном ритме, стилевом единстве, средствах выражения, в соответствии идейно-тематического замысла монументального произведения функциональному назначению и пластическому образу архитектурного сооружения [3].

В настоящее время одной из главных проблем синтеза монументально-декоративной живописи и архитектуры является соотношение искусства и среды обитания. Монументальная живопись оказывает влияние на окружающее ее пространство. Реальное пространство, в свою очередь, диктует свои условия художнику, архитектору. Понимание этого реального пространства и условий восприятия приводит к успеху будущего произведения и его композиционного решения [2]. Проблемы формирования художественного облика города во все времена волновали архитекторов и художников. Актуальность этих проблем заключается в том, что предметно-пространственная организация городской среды имеет огромное влияние на формирование общества, образа жизни горожан, а также духовных ценностей, лежащих в основе культуры. Остановимся на недавно созданных росписях в городе Одессе. Одна из росписей находится на стене общежития возле лютеранского кафедрального собора Святого Павла Немецкой Евангелическо-лютеранской Церкви Украины на улице Новосельского. На наш взгляд, художник нарушил единство архитектуры и пространства, до конца не продумав всё композиционное решение росписи при двух разных по своим стилевым качествам объектах. Роспись смотрится «тяжелой» и чуждой в данном пространстве. Реализация таких композиционных идей требует более длительных разработок в эскизах, согласованности и объединения различных стилевых объектов архитектурной среды. Современная монументальная живопись сохраняет традиции росписи стен вручную, при этом развиваются технологии, совершенствуются и осваиваются новые материалы, что убыстряет выполняемую работу. Сегодня, сталкиваясь с проблемой понимания роли монументально-декоративной

живописи, находящейся в городской среде, наполненной историческими художественными традициями, необходимо решать проблемы развития современного искусства и вопросы преемственности, освоения традиций новаторства, поиска художественного своеобразия.

Список использованных источников:

1. Чурсин Д. В. Монументальная живопись в интерьерах современных общественных зданий - дис. канд. архитектуры: 18.00.01 – теория и история архитектуры, реставрация и реконструкция историко-архитектурного наследия / Чурсин Дмитрий Владимирович. Екатеринбург, 2006. – 114 с.
2. Сабур Н. Монументально-декоративная живопись и архитектура (проблемы корреляции) - автореферат канд. искусствоведения: 17.00.05 –изобразительное искусство Сабур Низар –Москва, 1990. –22 с.
3. Сергейчук Е. В. Особенности произведений монументально-декоративного искусства в архитектурной среде Иркутска на примере улицы Лермонтова [Электронный ресурс] Елена Владимировна Сергейчук. – 2016. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/v/osobennosti-proizvedeniy-monumentalno-dekorativnogo-iskusstva-v-arhitekturnoy-srede-irkutska-na-primere-ulitsy-lermontova>.

Олександр Костогри
викладач кафедри ОДПМ
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
м. Черкас

ХУДОЖНЯ ВИРАЗНІСТЬ ПРЕДМЕТНО-ПРОСТОРОВОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАСОБАМИ МОНУМЕНТАЛЬНО-ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА

Важливою складовою сучасної культури України є професійне монументально-декоративне мистецтво. Українські художники, які працюють у цій галузі, мають величезний творчий потенціал. Проте, враховуючи нестабільну економічну ситуацію в країні, неналежне фінансування з боку держави всіх галузей образотворчого мистецтва залишається серйозною проблемою розвитку української культури та монументально-декоративного мистецтва зокрема.

Декоративне оздоблення інтер'єру є надзвичайно складною сферою діяльності, що потребує вирішення питань синтезу мистецтв, співвідношення матеріальних та естетичних цінностей. Естетичне вирішення інтер'єру сприяє створенню його цілісності та індивідуалізації. Компонентами естетичного вирішення інтер'єру є: просторова композиція, колористичне вирішення, освітлення, композиційна узгодженість форм елементів обладнання, наявність творів монументально-декоративного мистецтва тощо. Серед естетичних

завдань вирішення інтер'єру найбільш важливим є використання не лише звичних предметів побуту, а й творів монументально-декоративного мистецтва, станкового живопису, графіки, скульптури. Використання цих елементів, безумовно, засвідчує про нерозривний зв'язок вирішення функціональних та естетичних завдань. Емоційний потенціал сприйняття творів мистецтва значно ширший, ніж у інших елементів інтер'єру. Вибір певного напрямку в образотворчому мистецтві, для використання в інтер'єрі, залежить від проектних пропозицій та визначається низкою факторів, серед них, у першу чергу, матеріальні можливості, національні особливості, естетичні уявлення. Твори художньої кераміки, вітражі, мозаїки при проектуванні інтер'єрів, як громадських так і житлових, мають свою неповторну специфіку і є одним із ефективних засобів створення індивідуального характеру та художнього образу. В сучасних інтер'єрах можливе використання таких видів монументально-декоративного мистецтва, як вітраж, текстиль, архітектурно-художня кераміка.

Досить широкого використання набув прийом розміщення в інтер'єрах рекреацій, вестибюлів, залів тощо панно в техніці керамічного рельєфу, що поєднують в собі специфіку живопису та скульптурної пластики. Така техніка допускає комбінування кількох композиційних прийомів, залежно від розташування панно в інтер'єрі. Рельєф може мати компактну композицію, займаючи частину поля стіни, або заповнювати все композиційне поле, бути чіткої геометричної форми або мати вільне окреслення. Керамічні рельєфи можуть розташовуватися у вигляді однієї чи декількох взаємно урівноважених композиційних плям на полі стіни. Для створення художнього образу інтер'єру можуть застосовуватися пласкі керамічні панно, що складаються з облицювальних плиток, на які наноситься художній розпис глазурями, емаллями, керамічними фарбами та солями. Панно розміщують в інтер'єрі за певними принципами: на всю площину повздовжньої чи торцевої стіни; двох суміжних стін; по периметру приміщення. Це дає можливість значною мірою впливати на архітектурний образ інтер'єру. Основна функція таких панно – естетична. Для гармонійного сприйняття панно-розписів важливу роль при розташуванні їх відіграє освітлення твору та приміщення в цілому. Продумане направлене освітлення виявляє найбільш вдалі декоративні ефекти.

Одним з прогресивних прийомів оформлення інтер'єрів громадських споруд є використання станково-декоративної керамічної скульптури. Як правило, твори цієї групи виробів за своїми розмірами наближені до станкових і мають в інтер'єрі більш автономний, порівняно з монументальними керамічними панно, характер. До цієї групи можна віднести: настінні декоративні пласти, різноманітні за своєю формою та контурами; вставки, що